

Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Moderní hospodářské a sociální dějiny

Teze disertační práce:

Volný čas jako prostor pro seberealizaci v období 1918–1938 v českých zemích

Leisure as a Space for Self-fulfillment in Czech Lands (1918–1938)

Zpracoval: Jiří Šoukal, Ústav hospodářských a sociálních dějin Filozofické fakulty Univerzity

Karlovy

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jiří Štaif, CSc.

2021

Vymezení výzkumu a cíle disertační práce

Disertační práce se zaměřila na problematiku volného času a možnosti seberealizace v kontextu první Československé republiky. Sleduje proto dva základní faktory ovlivňující českojazyčnou společnost v meziválečném období, vztah k volnému času a jeho reálný rozsah a zároveň touhu po seberealizaci. Zejména téma seberealizace představuje významný metodologický prvek práce a umožňuje nový pohled na sledované období. V popředí tohoto přístupu stojí otázka, jestli touha po vlastním rozvoji může proměňovat společenskou atmosféru a vztahy ve společnosti. Spojení otázky naplňování lidských potřeb a rozšiřování volného času v meziválečném období proto tvoří osu této práce.

Kromě otázky volného času (od délky pracovní doby přes svátky, neděle až po dovolené) práce tematizuje různé volnočasové aktivity (výlety do přírody, tramping, aktivní sport, pasivní sport, čtení, sledování filmů apod.), navazuje na řadu starších studií, inspiruje se v zahraniční literatuře a přináší poznatky z archivních pramenů i z dobového tisku. Jednotlivé sondy věnované konkrétním prostředím si kladou otázky týkající se nejen vztahu k volnému času a jeho smyslu pro společnost, či jednotlivce, ale snaží se zachytit i jeho rozdílné vnímání v rámci generací. Cílem je poskytnout diferencovanější pohled na meziválečnou společnost, odhalit její vnitřní napětí případně sounáležitost, a hledat odpověď na otázku, do jaké míry vztah k volnému času a způsob jeho využití mohl ovlivňovat nejen životní styl a soukromý život, ale také politické, hospodářské a sociální poměry první republiky.

Struktura disertační práce

Předkládaná disertační práce se skládá ze šesti kapitol, úvodu (kapitola 1), kapitol věnovaných samotnému výzkumu (2–5) a závěru (6), které jsou ještě doplněny seznamem pramenů a literatury. V kapitole 2 (Volný čas jako prostor) jsem si kladl otázku ohledně dostupnosti volného času sledovaným skupinám obyvatelstva, a proto jsem rozpracoval jednotlivé sondy týkající se osmihodinového pracovního dne, volných nedělí, dovolených a svátků. Již v těchto kapitolách se zároveň otevírají jednotlivé okruhy volnočasových aktivit, které fungovaly jako seberealizační strategie. V následujících kapitolách se pak detailněji věnuji některým z těchto strategií, které jsou úzce spjaty se vztahem k přírodě (kapitola 3), ke sportu (kapitola 4) a ke snění (kapitola 5). Na každém z těchto témat je přítom zřejmé značné napětí mezi konzervativnějším přístupem k volnému času, jenž vycházel ještě ze zkušeností z 19. století, a

který zastávaly spíše starší generace a mezi nástupem nových modernějších forem často spojovaných s mladou generací. Nejprve jsem zařadil kapitolu Seberealizace v přírodě (3), ve které je snad nejvýrazněji patrná kontinuita s trávením volného času s předcházejícím stoletím, zároveň se ale otevírá celá škála nových způsobů trávení volného času reprezentovaných zejména trampingem. Naproti tomu sport, detailněji rozpracovaný v následující kapitole (4), ztělesňuje novou moderní aktivitu. Ale ani v něm nelze zapomínat na určitý kontinuální vývoj spojený s obdobím konce 19. století, a to jak v jeho aktivní, tak i pasivní podobě. Podobně snění prostřednictvím filmových obrazů, téma páté kapitoly, se jeví jako zcela nový fenomén spjatý s první třetinou 20. století, ale při hlubším zamyšlení je to jen rozvíjení snění prostřednictvím literatury. Ve všech okruzích se tak prolíná otázka, jak se seberealizovat ve volném čase a její zodpovězení se výrazně pojí s generační otázkou.

Všechny velké kapitoly jsou členěny do dílčích podkapitol sledujících nějaký fenomén a tyto podkapitoly obsahují ještě více oddělených textů zaměřených zpravidla na dílčí témata. Kapitola Seberealizace v přírodě se proto dělí na několik spíše metodologických nebo úvodních podkapitol a poté zkoumá tři základní vztahy k přírodě – turistiku, pobyty v přírodě a zahradničení, v jejichž rámci sledují několik seberealizačních strategií. Podobně i v kapitole Seberealizace ve sportu následují za úvodními podkapitolami tři větší okruhy (aktivní sport, kolektiv a klubový život a pasivní sport), jejichž základním pojítkem jsou možnosti seberealizace ve sportu a její dobové projevy. Ústřední roli v poslední kapitole Říše fantazie pak hraje otázka možnosti seberealizace prostřednictvím fantazie a únikem z každodennosti, která se promítá do dílčích témat jako je snění o exotice, čtení, prožívání filmů nebo touha stát se filmovou hvězdou.

V práci se užívají pojmy a definice z oblasti sociologie a humanistické psychologie, klíčovou metodu ale představuje především analýza textů dobových periodik a archivních pramenů. Mimořádná pozornost je ovšem soustředěna i na paměti a vzpomínky osobností z různých oblastí (věda, umění, sport), jejichž osobní poznámky a postřehy výrazným způsobem ovlivnily pojetí textu a umožnily zkoumat volný čas za první republiky i prostřednictvím jejich osobních zkušeností. Zároveň text navazuje na řadu dílčích studií věnovaných konkrétním zájmovým oblastem, inspiruje se starším výzkumem a využívá zpracovaná témata ke kladení nových otázek.

Závěry disertační práce

Disertační práce se zabývala různými seberealizačními strategiemi vymezenými třemi základními okruhy, v přírodě, ve sportu a v říši fantazie. Přístup k tématu prostřednictvím různých menších či větších sond umožnil sesbírání rozsáhlého historického materiálu z oblasti volnočasových aktivit první republiky od výletů do přírody přes dovolené, rybaření, houbaření, chataření, trampování, péči o zahrádku, sportování, sportovní fandění až po čtení a chození do kina. V každém ze sledovaných okruhů se objevilo několik činností, které umožnily dobovým aktérům vhodný způsob nejen rekreace a odpočinku, ale v mnoha případech též vlastní rozvoj vedoucí k seberealizaci. V těchto případech bylo možné se ptát nejen na to, jaký význam měly sledované činnosti pro konkrétní jedince nebo skupiny, ale také, do jaké míry to ovlivnilo tehdejší životní styl. Ukázalo se, že vzájemná interakce mezi touhou po seberealizaci a po volném čase měla značný vliv na společenskou atmosféru. Volný čas se prosazoval jako nová hodnota související na jednu stranu s pozvolným modernizačním procesem a zároveň s náhlými společenskými změnami urychlenými první světovou válkou. Jako hodnota se proto volný čas stával důležitým tématem veřejných diskusí a vztah k němu a způsob jeho využití utvářel nové hranice mezi společenskými vrstvami i různými generacemi. Zároveň ale různé volnočasové aktivity s potenciálem pro seberealizaci otevíraly i cesty k překonání některých rozdílů. Seberealizační strategie odrážely rovněž hospodářské poměry sledovaných středních vrstev. Projevovalo se to na oblibě různých koníčků, v práci je v tomto kontextu připomenuto například rybaření, myslivost, ale také fotbalové fanouškovství, které podle míry zaujetí vyžadovalo odlišné finanční zázemí. Vzestup řady seberealizačních strategií ukazoval jednak na rostoucí nutnost obyvatelstva seberealizovat se mimo pracovní dobu a zároveň na měnící se podmínky pro využití volného času a jeho rozsah. Touha po seberealizaci ve volném čase značila nemožnost dosáhnout seberealizace v zaměstnání, což mohlo mít spojení s racionalizací pracovních procesů. Souběžně s tím rozšiřující se rozsah možných seberealizačních strategií dotvářel proces modernizace společnosti, která disponovala řadou nových možností, jak saturovat seberealizační potřeby obyvatelstva.

Seznam pramenů a literatury (výběr)

Archivní prameny:

A ČVUT, fond Bedřich Hacar.

A NM, fond Karel Domin.

A UK, fond Ladislav Syllaba.

AHMP, fond Magistrát hlavního města Prahy II, Národní výbor hl. m. Prahy, odbor vnitřních věcí, spolkový katastr.

Husitské muzeum v Táboře, Sběrka Písenná pozůstalost Františka Lískovce.

MÚA AV ČR, fond Beneš, Edvard.

MÚA AV ČR, fond ČAVU.

MÚA AV ČR, fond Fiala, Jan (sbírka).

MÚA AV ČR, fond Jirásek, Arnold

MÚA AV ČR, fond Kettner, Radim.

MÚA AV ČR, fond Lesný, Vincenc.

MÚA AV ČR, fond Lexa, František.

MÚA AV ČR, fond Málek, Ivan.

MÚA AV ČR, fond Masarykova akademie práce.

MÚA AV ČR, fond Opočenský, Jan.

MÚA AV ČR, fond Podpěra, Josef.

MÚA AV ČR, fond Servít, Zdeněk.

MÚA AV ČR, fond Svaz okrašlovací v Praze.

MÚA AV ČR, fond Šimák, Josef Vítězslav.

MÚA AV ČR, fond Závažka, František.

MÚA AV ČR, ÚTGM, fond Tomáš Garrigue Masaryk.

NA, fond Ministerstvo sociální péče.

NA, fond Ministerstvo školství.

NA, fond Ministerstvo veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy.

NA, fond Ministerstvo veřejných prací.

NA, fond Ministerstvo železnic I.

NA, fond Státní zdravotní ústav Praha.

NA, fond Svaz lyžařů republiky Československé,

NA, fond Zemské ústředí péče o mládež v Čechách (1907–1949).

Národní muzeum – Historické muzeum, Archiv tělesné výchovy a sportu, Sběrka Cyklistika.

Národní muzeum – Historické muzeum, Archiv tělesné výchovy a sportu, Sběrka Fotbal.

NFA, fond Sdružení premiérových biografů v Československé republice.

SOA Praha, fond Zemský trestní soud v Praze.

SOA Praha, Krajský soud trestní Praha,

SOkA Benešov, fond Archiv města Benešov.

SOkA České Budějovice, fond Beseda Týn nad Vltavou 1884–1931.

SOkA Jindřichův Hradec, fond Cyklistický klub Čechie, Jindřichův Hradec,

SOkA Praha-východ, fond Archiv obce Senohraby.

SOkA Praha-východ, fond Archiv obce Zdiby.

SOkA Praha-východ, fond Sportovní sdružení Husinec-Řež.

Soukromý archiv Martina France, Canc-Buch sešlosti Sleziny.

Židovské muzeum v Praze, sbírka Vizualní umění.

Dobová periodika (výběr):

Časopis turistů

Český Lloyd

Český úředník

Eva

Expres

Humoristické listy

Kino

Kinorevue

Lidové noviny

Národní listy

Naše doba

Nová doba

Nová Svoboda

Pestrý týden

Pražský ilustrovaný zpravodaj

Přítomnost

Salon

Světobzor

Železniční úředník

Výběrový seznam literatury

ALTMAN, Karel: K problematice zahrádkaření a zahrádkových kolonií v českých zemích (se zvláštním zřetelem k Brnu). *Folia ethnographica*, roč. 51 (2017), č. 3, s. 3–19.

BARTHES, Roland: *Rozkoš z textu*. Triáda, Praha 2008.

BARTON, Susan: *Working-class organizations and popular tourism 1840–1970*. Manchester University Press, Manchester 2005.

BARTOŠ, Martin: *Historie krkonošských bud*. 3. vydání (poprvé 2016). Green Mango, Vrchlabí 2021.

BECHER, Ursula A. J: *Geschichte des modernen Lebensstils. Essen – Wohnen – Freizeit – Reisen*. Verlag C. H. Beck, München 1990, s. 155.

BECHER, Ursula A. J: *Geschichte des modernen Lebensstils. Essen – Wohnen – Freizeit – Reisen*. Verlag C. H. Beck, München 1990.

BLAŽEJOVSKÝ, Jaromír – SKOPAL, Pavel – SZCZEPANIK, Petr: *Brněnská kina v souvislostech distribučních praktik a podmínek uvádění (do roku 1989)* in: ČESÁLKOVÁ,

- Lucie – SKOPAL, Pavel (eds.): *Filmové Brno. Dějiny lokální filmové kultury*. Národní filmový archiv, Praha 2016, s. 23–69.
- BORSAY, Peter: *A History of Leisure. The British experience since 1500*. Palgrave Macmillan, Basingstoke 2006.
- BOURDIEU, Pierre: *Teorie jednání*. Karolinum, Praha 1998.
- BURKE, Peter: *Co je kulturní historie? Dokořán*, Praha 2011.
- BURKE, Peter: *Lidová kultura v raně novověké Evropě*. Argo, Praha 2005.
- BURNS, C. Delisle: *Leisure in the Modern World*. The Century Co. New York, London, 1932.
- COLLINS, Tony: *Sport in Capitalist Society. A Short History*. Routledge, London / New York 2013.
- CRAWFORD, Garry: *Consuming Sport. Fans, Sport and Culture*. Rotledge, London / New York 2004.
- CROLEY, Liz – HAND, David: *Football and European Identity. Historical Narratives Though the Press*. Routledge, London / New York 2006.
- ČECHUROVÁ, Jana: *Svátkový kalendář ve světle legislativní činnosti*, in: HÁJKOVÁ, Dagmar – HORÁK, Pavel – KESSLER, Vojtěch – MICHELA, Miroslav (eds.): *Sláva republice! Oficiální svátky a oslavy v meziválečném Československu*. Academia, Praha 2018, s. 46–72.
- ČVANČARA, Miroslav – ČVANČARA, Jaroslav: *Zaniklý svět stříbrných pláten. Po stopách pražských biografů*. Academia, Praha 2011.
- DAŇKOVÁ, Šárka: *Druhé bydlení v městské zástavbě. Příklad zahrádkářské kolonie v Libni*. Bakalářská práce, Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, České Budějovice 2012.
- DAUNCEY, Hugh: *French Cycling. A Social and Cultural History*. Liverpool University Press, Liverpool 2012.
- DAVID, Jaroslav – DAVIDOVÁ GLOGAROVÁ, Jana: *Cestopisy a reportáže ze Sovětského svazu mezi dvěma světovými válkami (1918–1939)*. *Kuděj*, roč. 17 (2016), č. 1–2, s. 58–85.
- DEJMKOVÁ, Ivana: *Pražská měšťanská beseda. Její vzestup a pád*. *Pražský sborník historický*, *Archiv hlavního města Prahy*, *Scriptorium*, roč. 38, Praha 2010, s. 185–271.
- DĚKANOVSKÝ, Jan: *Sport, média a mýty. Zlatí hoši, královna bílé stopy a další moderní hrdinové*. *Dokořán*, Praha 2008.
- DIESTLER, Radek: *Příběh zapomenutého průmyslníka. Život a doba Karla Loevensteina, generálního ředitele Škodových závodů*. Grada, Praha 2010.
- DOLEŽALOVÁ, Antonie: *Příběh prvorepublikového úředníka*. *Hospodářské dějiny*, roč. 25 (2010), č. 2, s. 149–166.
- DOUBEK, Vratislav: *28. říjen a jeho role v československé státopisné tradici a jeho role ve veřejném mínění*, in: *Kolektiv autorů: Křehké vítězství. 28. říjen v paměti Hradu. Proměny československé státnosti 1918–1948*. *Mladá fronta*, Praha 2008, s. 49–63.
- DUFFKOVÁ, Jana – URBAN, Lukáš – DUBSKÝ, Josef: *Sociologie životního stylu*. Aleš Čeněk s. r. o., Plzeň 2008, s. 145.
- DUMAZEDIER, Joffre: *Volný čas*. *Sociologický časopis*, roč. 2 (1966), č. 3, s. 443–447.
- DVOŘÁK, Tomáš: *Pražské výletní restaurace*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2010.
- ECO, Umberto: *Skeptikové a těšitelé*. Svoboda, Praha 1995.
- EGROVÁ, Miroslava: *Sloučení Národního muzea a Náprstkova muzea jako příklad vztahů kulturních institucí a zemských úřadů za první republiky*. Bakalářská práce, Katedra pomocných věd historických a archivního studia, FF UK v Praze, 2020.
- ERENBERG, Lewis A: *The Greatest Fight of Our Generation. Louis vs. Schmeling*. Oxford University Press, 2007.
- EVANS, Richard J.: *Třetí říše u moci, 1933–1939*. Beta-Dvorský, Ševčík, Praha, Plzeň, 2009.

- FASORA, Lukáš: Dělník a měšťan. Vývoj jejich vzájemných vztahů na příkladu šesti moravských měst 1870–1914. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2010.
- FASORA, Lukáš: Stáří k poradě, mládí k boji. Radikalizace mladé generace českých socialistů 1900–1920. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2015.
- FISKE, John: Jak rozumět populární kultuře. Filip Tomáš – Akropolis, Praha 2017.
- FRANC, Martin – KNAPÍK, Jiří: Volný čas 1957–1967: Dobové diskuze a vymezení. Dějiny – teorie – kritika, roč. 9 (2012), č. 1, s. 33–68.
- FRANC, Martin – KNAPÍK, Jiří: Volný čas v českých zemích 1957–1967. Academia, Praha 2013.
- FULLER, Danielle – REHBERG SEDO, DeNel: Reading Beyond the Book. The Social Practices of Contemporary Literary Culture. Routledge, New York 2013.
- GALLATI, Mischa – SCHILLER, Janine: Freizeit im Familiengarten. Zur regenerativen Funktion der Zürcher Kleingärten seit ihrer Gründung bis in die 1960er Jahre. Schweizerisches Archiv für Volkskunde = Archives suisses de traditions populaires, roč. 107 (2011), č. 2, s. 121–143.
- GIDDENS, Anthony: Sociologie. Argo, Praha 1999.
- GOFFMAN, Erving: Všichni hrajeme divadlo. Sebe prezentace v každodenním životě. Nakladatelství Studia Ypsilon, Praha 1999.
- GRISWOLD, Wendy: Regionalism and Reading Class. University of Chicago Press, London 2008.
- HABERMAS, Jürgen: Strukturální přeměna veřejnosti. Zkoumání jedné kategorie občanské společnosti. Filosofia, Praha 2000.
- HACHTMANN, Rüdiger: Tourismus-Geschichte. Vandenhoeck&Ruprecht, Göttingen 2007.
- HÁJKOVÁ, Dagmar – HAJDINOVÁ, Eva: Národní mučedník Jan Hus, in: HÁJKOVÁ, Dagmar – HORÁK, Pavel – KESSLER, Vojtěch – MICHELA, Miroslav (eds.): Sláva republice! Oficiální svátky a oslavy v meziválečném Československu. Academia, Praha 2018, s. 269–308.
- HÁJKOVÁ, Dagmar – MICHELA, Miroslav: Oslavy 28. října, in: HÁJKOVÁ, Dagmar – HORÁK, Pavel – KESSLER, Vojtěch – MICHELA, Miroslav (eds.): Sláva republice! Oficiální svátky a oslavy v meziválečném Československu. Academia, Praha 2018, s. 75–136.
- HÁJKOVÁ, Dagmar: 28. říjen a jeho podoby, in: KOSTRBOVÁ, Lucie – MALÍNSKÁ, Jana a kolektiv: 1918. Model komplexního transformačního procesu. MÚA AV ČR, Praha 2010, s. 219–232.
- HANSEN, Miriam: Babel and Babylon. Spectatorship in America Silent Film. Harvard University Press, Cambridge 1991.
- HANUŠ, Karel: Sociologické aspekty komercializace fotbalu. Nástin problematiky. Historická sociologie, roč 2 (2010), č 1, s. 31–61.
- HARGREAVES, John: Sport, Power and Culture. A Social and Historical Analysis of Popular Sports in Britain. Polity Press, Cambridge 1987.
- HAUPT, Heinz-Gerhard: Zur gesellschaftlichen Bedeutung des Kleinbürgertums in westeuropäischen Gesellschaften des 19. Jahrhunderts. Geschichte und Gesellschaft, roč. 16 (1990), č. 3, s. 296–317.
- HELAN, Pavel – ŠEBEK, Jaroslav (eds.): Československo a Svatý stolec. II/1. Kongregace pro mimořádné církevní záležitosti (1919–1925). Výběrová edice dokumentů. MÚA AV ČR, Praha 2013.
- HERZA, Filip: Imaginace jinakosti. Pražské přehlídky lidských kuriozit v 19. a 20. století. Scriptorium, Praha 2020.
- HILLS, Matthew: Fun Cultures. Routledge/Taylor & Francis Group, London / New York, 2002.

- HLAVÁČEK, Petr – RADOVANOVIČ, Dušan: Vytěsněná elita. Zapomínání učenci z Německé univerzity v Praze. FF UK v Praze, Togga, Praha 2012.
- HÖGL, Hans: Aspekte des Urlaubs am Bauernhof und die Sommerfrische, in: ROSNER, Willibald (Hrsg.), Sommerfrische – Aspekte eines Phänomens. Die Vorträge des dreizehnten Symposiums des Niederösterreichischen Instituts für Landeskunde, Reichenau an der Rax, 5.–8. Juli 1993. Instituts für Landeskunde, Wien 1994, s. 79–96.
- HÖGL, Hans: Aspekte des Urlaubs am Bauernhof und die Sommerfrische, in: Willibald ROSNER (Hrsg.), Sommerfrische – Aspekte eines Phänomens. Die Vorträge des dreizehnten Symposiums des Niederösterreichischen Instituts für Landeskunde, Reichenau an der Rax, 5.–8. Juli 1993. Instituts für Landeskunde, Wien 1994, s. 79–96.
- HOJDA, Zdeněk: „Spazírgang, místo aneb plac, kdež lidé na procházku chodí“, in: BENDOVIÁ, Eva – HOJDA, Zdeněk (eds.): Od práce k zábavě. Volný čas v české kultuře 19. století. Sborník příspěvků ze 40. ročníku mezioborového symposia k problematice 19. století. Plzeň, 20.–22. února 2020. Academia, Praha 2021, s. 221–238.
- HOLUBEC, Stanislav: Kultura každodennosti pražské KSČ v letech 1921–1938. Kuděj, roč. 10 (2008), č. 1–2, s. 70–90.
- HOLUBEC, Stanislav: Lidé periferie. Sociální postavení a každodennost pražského dělnictva v meziválečné době. Západočeská univerzita v Plzni, Plzeň 2009.
- HORÁK, Pavel: První máj, in: HÁJKOVÁ, Dagmar – HORÁK, Pavel – KESSLER, Vojtěch – MICHELA, Miroslav (eds.): Sláva republice! Oficiální svátky a oslavy v meziválečném Československu. Academia, Praha 2018, s. 219–268.
- HORÁK, Pavel: Role okresního hejtmana při oslavách státních svátků v meziválečném Československu, in: KLEČACKÝ, Martin (ed.): Úředník sluhou mnoha pánů? Nacionalizace a politizace veřejné správy ve střední Evropě 1848–1948. MÚA AV ČR / CEVRO, Praha 2018, s. 173–195.
- HORALÍKOVÁ, Klára: Rozmach masové turistiky. Klub československých turistů v letech 1918–1938. Rigorózní práce, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova v Praze.
- HUGGINS, Mike: The Victorians and Sport. Continuum, London 2004.
- CHOVANEC, Felix: Dějiny lyžování. Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1989.
- CHRUDINA, Ladislav: Historie chorvatsko-českých mořských lázní Baška na ostrově Krku. Nakladatelství sdělovací technika, Praha 2003.
- CHRZOVÁ, Petra: Svaz československých dělnických turistů, in: ŠTEMBERK, Jan a kolektiv: Kapitoly z dějin cestovního ruchu. Nová tiskárna Pelhřimov/Katedra společenských věd Vysoké školy obchodní v Praze, Pelhřimov 2012, s. 147–157.
- JANÁČEK, Pavel – JAREŠ, Michal: Svět rodokapsu. Komentovaný soupis sešitových románových edic 30. a 40. let 20. století. Karolinum, Praha 2003.
- JANKO, Jan: Technokracie v Československu: několik modelů, in: JANKO, Jan – TĚŠÍNSKÁ, Emilie (eds.) Technokracie v českých zemích (1900–1950). A AV ČR, Institut základů vzdělanosti univerzity Karlovy, Praha 1999, s. 19–36.
- JAREŠ, Michal: Krvavý masopust oregonský aneb Svět „amerického“ detektiva Léona Cliftona jako exotika pro nenáročného čtenáře, in: BLÁHOVÁ, Kateřina – PETRBOK, Václav (eds.): Cizí, jiné, exotické v české kultuře 19. století. Sborník příspěvků z 27. ročníku symposia k problematice 19. století, Plzeň 22.–24. února 2007. Academia, Praha 2008, s. 330–336.
- JELÍNEK, Tomáš: Počátky moderních vodních sportů v Praze. Documenta Pragensia, č. 24 (2005), s. 375–383.
- JENSEN, Erik: Crowd Control: Boxing Spectatorship and Social Order in Weimar Germany, in: KOSHAR, Rudy (ed.): Histories of Leisure. Berg. Oxford/ New York, p. 79–104.
- JENŠÍK, Miloslav – MACKŮ, Jiří: Kronika českého fotbalu. Do roku 1945. 1. svazek. Olympia, Praha 1997–1998.

- JEŘÁBEK, Miroslav: „Slunci vstříc!“ Sportovní a tělovýchovná tematika v revue Salon 1922–1925. Sborník prací Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, řada společenských věd č. 24, č. 1 (2010), s. 46–56.
- JOHNSON, Kevin B.: Fascinations for the Nation. American Serial Film, Czechoslovakia, and the Afterlives Pearl White, in: DAHLQUIST, Marina (Ed.): Exporting Perilous Pauline. Pearl White and Serial Film Craze. University of Illinois Press, Urbana 2013, p. 126–159.
- JORDAN, Hanuš: Orbis cirkus. Příběh českého cirkusu. / CIHLÁŘ, Ondřej: Orbis cirkus. K českému novému cirkusu. NAMU, Cirkoskop, Národní muzeum, Praha 2014, s. 61–86.
- JORDAN, Hanuš: Vývoj českého cirkusu od nejstarších dob do 50. let 20. století a jeho dokumentace ve sbírce Národního muzea. Muzeum. Muzejní a vlastivědná práce, roč. 49 (2011), č. 2, s. 49–64.
- JUDSON, Pieter: „Every German visitor has a völkisch obligation he must fulfill.“ Nationalist Tourism in the Austrian Empire, 1880–1918, in: KOSHAR, Rudy (Ed.): Histories of Leisure. Berg, Oxford, New York 2002, p. 147–168.
- KASPER, Tomáš – KAPSEROVÁ, Dana: Německé mládežnické hnutí a spolky mládeže v ČSR v letech 1918–1933. Academia, Praha 2016.
- KASPEROVÁ, Dana: Československá obec učitelská – v kontextu reformy vzdělávání učitelů (ŠVSP) a reformy školy. Academia, Praha 2018.
- KATSCH, Günther – WALZ, Johann B.: Kleingärten und Kleingärtner im 19. und 20. Jahrhunderte. Bilder und Dokumente. Bundesverband Deutschen Gartenfreunde, Leipzig 1996.
- KELLER, Jan: Nedomyšlená společnost. Doplněk, Brno 1992, s. 65–85.
- KLAPAC, Jan: Josef Rössler-Ořovský. Zakladatel nové společenské aktivity – sportu. Český olympijský výbor, Praha 2001.
- KLEČACKÝ, Martin: Převzetí rakouského četnictva československým státem 1918–1919. Diplomová práce, FF UK v Praze, Praha 2010.
- KLIMEŠ, Ivan: Děti v brlohu aneb Kino jako škola zločinu, in: Vzdělání a osvěta v české kultuře 19. století. Sborník příspěvků z 24. ročníku symposia k problematice 19. století. Plzeň, 4.–6. března 2004. Věnováno památce prof. Jana Havránka. ÚČL AV ČR, Praha 2004, s. 331–341.
- KLIMEŠ, Ivan: Kinematografie a stát v českých zemích 1895–1945. Filozofická fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha 2016.
- KLIMEŠ, Ivan: Kinematografie a stát v českých zemích 1895–1945. Filozofická fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha 2016.
- KLOUPAROVÁ, P. Zahrádkářská kolonie jako kulturní fenomén. Etnologická interpretace. Diplomová práce ÚEE FF MU, Brno 2009.
- KLVAČ, Pavel (ed.): Člověk, krajina, krajinný ráz. Katedra environmentálních studií, Fakulta sociálních studií, Masarykova Univerzita, Brno 2009.
- KODEŠ, Jiří – HRUŠA, Jan: Historie kanoistiky, jachtingu a windsurfingu. Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1990.
- KOKEŠOVÁ, Helena: Klimatické lázně v Potštejně a sportovní vyžití letních hostů, in: BLÜMLOVÁ, Dagmar – KUBÁT, Petr a kol.: Čas zdravého ducha ve zdravém těle. Kapitoly z kulturních dějin přelomu 19. a 20. století, Jihočeský sborník historický – Supplementum 3., Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, Společnost pro kulturní dějiny, České Budějovice 2009, s. 354–368.
- KOKEŠOVÁ, Helena: Návštěvy univerzitních profesorů v Potštejně, in: KALETA, Petr – NOVOSAD, Lukáš (eds.), Cestování Čechů a Poláků v 19. a 20. století. Sborník z mezinárodní vědecké konference. Masarykův ústav a Archiv AV ČR, Praha 2008, s. 156–166.

- KOLIŠOVÁ, Kateřina: Historie a některé sociální aspekty klubového veslování v ČR. Diplomová práce. Fakulta sportovních studií, Masarykova univerzita, Brno 2009.
- KONRÁD, Ota – KUČERA, Rudolf: Cesty z apokalypsy. Fyzické násilí v pádu a obnově střední Evropy 1914–1922. Academia, Praha 2018.
- KOSATÍK, Pavel: Bankéř první republiky. Život dr. Jaroslava Preise. 2. vydání, Mladá fronta, Praha 2010.
- KÖSSL, Jiří – ŠTUMBAUER, Jan – WAIC, Marek: Kapitoly z dějin tělesné kultury. Karolinum, Praha 2018.
- KOUKALOVÁ, Šárka (ed.): Letní rezidence Pražanů. Dobřichovice a vilová architektura 19. a 20. století. Národní památkový ústav, územně odborné pracoviště středních Čech, Praha 2013.
- KOURA, Petr – KOUROVÁ, Pavlína: Sto let českých Vánoc. Nejkrásnější svátky v roce na pozadí „velkých“ dějin. Academia, Praha 2018.
- KOVÁŘ, Pavel: Velká pardubická. Příběhy z dějin, současnosti a zákulisí slavného dostihu. XYZ, Praha 2011.
- KRŠKO, Jan – MAREŠ, Jan – POHUNEK, Jan – RANDÁK, Jan – ŠPRINGL, Jan: Český tramping v časech formování a rozmachu. Academia, Praha 2019.
- KRŠKO, Jan: Meziválečný tramping na Rakovnicku. Státní okresní archiv Rakovník, Rakovník 2008.
- KŘEPELKOVÁ, Markéta: Reflexe pražské vánoční atmosféry vánoční atmosféra v Praze ve 30. letech 20. století a v současnosti. Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Praha 2003.
- KŘEŠTAN, Jiří: Zdeněk Nejedlý. Politik a vědec v osamění. Paseka, Národní Archiv, Litomyšl, Praha 2012.
- KUČERA, Rudolf: Život na příděl. Válečná každodennost a politiky dělnické třídy v českých zemích 1914–1918. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2013.
- KUNERT, Jakub: „Dalekosáhlý jest význam sportu pro každého pracujícího člověka.“ Názory na úlohu sportu v životě úředníka Živnostenské banky. Časopis Národního muzea. Řada historická, roč. 183 (2014), č. 3–4, s. 45–54.
- KUŽEL, Petr: Společensko-ekonomické proměny spolků „v kopaný míč cvičících“ a vznik fotbalových klubů v pražských městech a předměstích před Velkou válkou. Rigorózní práce, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Praha 2016.
- LACHMAN, Tomáš: Filmová cenzura v ČSR 1919–1939. Iluminace, roč. 18 (2006), č. 3, s. 194–197.
- LAŠŤOVKA, Marek – LAŠŤOVKOVÁ, Barbora – RATAJ, Tomáš – RATAJOVÁ, Jana – TRÍKAČ, Josef: Pražské spolky. Soupis pražských spolků na základě úředních evidencí z let 1895–1990. Scriptorium, Praha 1998.
- LOCKE, John: O výchově. Výbor z díla. Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1984.
- LOMÍČEK, Jan: Jen v zemi miliónů je radost, krása, ráj... Obraz sovětské utopie v diskurzu československé levice třicátých let 20. století. KUDĚJ, roč. 12 (2011), č. 1, s. 9–39.
- LOŠŤÁKOVÁ, Markéta: Čtenáři filmu – diváci časopisu. České filmové publikum v letech 1918–1938. Pistorius & Olšanská, Příbram 2012.
- LOVELL, Stephen: Summerfolk. A History of the Dacha 1710–2000. Cornell University Press, Ithaca 2003, p. 58–117.
- LUKŠŮ, David: Počátky sportovní žurnalistiky na stránkách periodického tisku na přelomu 19. a 20. století. Sport jako součást českého masového tisku. Disertační práce, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova v Praze, Praha 2011.
- MACKOVÁ, Marie: Pracovní doba a úřední hodiny státní správy v Čechách v 19. století, in: HRDINA, Martin – PIORECKÁ, Kateřina – BENDOVIÁ, Eva (eds.): Pochopit vteřinu. Prožívání času v české kultuře 19. století. Sborník příspěvků z 38. ročníku mezioborového

- symposia k problematice 19. století, Plzeň 22.–24. února 2018. Academia, Praha 2019, s. 115–122.
- MACURA, Vladimír: Idyla a česká chaloupka, in: KAISEROVÁ, Kristina – MARTINOVSKÝ, Ivan (eds.): Idyla a idyličnost v kultuře 19. století. Albis international, Ústí nad Labem 1999, s. 11–35.
- MACHAČOVÁ, Jana – MATĚJČEK, Jiří: Úředníci jako součást středních vrstev v 19. století, in: PETRASOVÁ, Taťána – LORENZOVÁ, Helena (eds.): Opomíjení a neoblíbení v české kultuře 19. století. Úředník a podnikatel. Sborník příspěvků z 26. plzeňského symposia k problematice 19. století, Plzeň 23.–25. 2. 2006. Koniasch Latin Press, Praha 2007, s. 38–46.
- MACHEK, Jakub: Počátky populární kultury v českých zemích. Tištěná média a velkoměstská kultura kolem roku 1900. Pistorius & Olšanská, Příbram 2017.
- MAIER, Karel: Hospodaření a rozvoj českých měst 1850–1938. Academia, Praha 2005.
- MALCOLM, Dominic: Sport and Sociology. Routledge, London / New York 2012.
- MANGAN, J. A.: Tribal Identities. Nationalism, Europe, Sport. University of Strathclyde, London / Portland 1996 (reprint 2002).
- MANNHEIM, Karl: Problém generací. Sociální studia, roč. (2007), č. 1–2, s. 11–44 (překlad z originálního článku: MANNHEIM, K.: „Das Problem Der Generationen.“ In: Wissenssociologie: Auswahl aus dem Werk. Luchterhand, Berlin 1964, s. 509–565.)
- MARADA, Radim: Kultura protestu a politizace každodennosti. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2003.
- MASLOW, Abraham Harold: Motivation and Personality. Harper and Row, New York 1970.
- MARŠÁLEK, Martin: Osadní toulky. I. Nohejbal na tramských osadách v okolí Prahy. Vltava a Berounka. Mladá fronta, Praha 2015.
- MARŠÁLEK, Martin: Osadní toulky. II. Nohejbal na tramských osadách v okolí Prahy. Sázava. Mladá fronta, Praha 2016.
- MARŠÁLEK, Martin: Osadní toulky. III. Nohejbal na tramských osadách jižních a jihozápadních Čech. Vltava, Otava, Lužnice. Mladá fronta, Praha 2018.
- MATĚJOVSKÁ, Lucie: Není zahrádkář jako zahrádkář: Zahrádková osada Klecánky, in: GIBAS, Petr – MATĚJOVSKÁ, Lucie – NOVÁK, Arnošt – ROLFOVÁ, Eliška – TVARDKOVÁ, Veronika – VALEŠOVÁ, Irena – VESELÝ, Martin: Zahrádkové osady: Stíny minulosti, nebo záblesky budoucnosti? Egmont, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, katedra sociální a kulturní ekologie, Praha 2013, s. 79–94.
- MATOUŠEK, Václav: Čechy krásné, Čechy mé. Proměny krajiny Čech v době industriální. Krigl, Praha 2010, s. 177–252.
- MAYEROVÁ, Renata – KRŠKO, Jan (eds.): Otázky z historie. III. Subkultura trampingu ve světle vědeckého výzkumu = Questions from history. III. Tramp subculture from the scientific research perspective. SOA Praha, SOKA Rakovník, Rakovník 2018.
- MAYNE, Judith: Cinema and Spectatorship. Routledge, London 1993.
- MCDAVETT, Patrick F.: May the Best Man Win. Sport, Masculinity, and Nationalism in Great Britain and the Empire 1880–1935. Palgrave Macmillan, New York, 2008.
- McFARLAND, Andrew: Building a Mass Activity: Fandom, Class and Business in Early Spanish Football, in: BROWN, Sean (ed): Football Fans Around the World. From Supporters to Fanatics. Routledge, London / New York 2007, p. 205–220.
- MICHELA, Miroslav: Politizace cyrilometodějského kultu, in: HÁJKOVÁ, Dagmar – HORÁK, Pavel – KESSLER, Vojtěch – MICHELA, Miroslav (eds.): Sláva republice! Oficiální svátky a oslavy v meziválečném Československu. Academia, Praha 2018, s. 309–350.
- MILOTOVÁ, Nina: Vzhůru na Říp! Různé podoby putování na posvátnou horu Čech ve 2. polovině 19. století. Východočeský sborník historický, roč. 23 (2013), s. 277–306.

- MOCNÁ, Dagmar – PETERKA, Josef a kolektiv: Encyklopedie literárních žánrů. Paseka, Praha, Litomyšl 2004.
- MOCNÁ, Dagmar: Červená knihovna. Studie kulturně a literárně historická. Paseka, Praha/Litomyšl 1996.
- MOCNÁ, Dagmar: Případ Kondelík. Epizoda z estetiky každodennosti. Karolinum, Praha 2002.
- ORCTOVÁ, Daniela: Diferenciace v odívání jako ukazatel sociálního statusu u žen za první republiky. Bakalářská práce, Ústav českých dějin, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, Praha 2017.
- ORTEGA Y GASSET, José: Vzpouora davů. 3. vydání (poprvé španělsky, 1930). Portál, Praha 2018.
- PALME, Johanna: Sommerfrische des Geistes. Wissenschaftler im Ausserland. Alpenpost, Bad Aussee 1999, s. 20–34.
- PATZAKOVÁ, A. J. [= PATZAKOVÁ-JANDOVÁ, Anna]: Vývoj československého rozhlasu, in: PATZAKOVÁ, A. J. (ed.): Prvních deset let československého rozhlasu. Radiojournal, Praha 1935.
- PAULÍČEK, Miroslav: Paradoxy volného času – věčný ruch, zahálka a civilizace, in: in: BENDOVI, Eva – HOJDA, Zdeněk (eds.): Od práce k zábavě. Volný čas v české kultuře 19. století. Sborník příspěvků ze 40. ročníku mezioborového symposia k problematice 19. století. Plzeň, 20.– 22. února 2020. Academia, Praha 2021, s. 9–15.
- PAVLÍČEK, Tomáš W: Výchova kněží v Čechách a jejich role v náboženské kultuře (1848–1914). Academia/Masarykův ústav a Archiv AV ČR, Praha 2017.
- PAVLÍČEK, Tomáš: Pokus o ochranu naivního čtenáře v cenzurním systému liberálního typu, in: WÖGERBAUER, Michael – PÍŠA, Petr – ŠÁMAL, Petr – JANÁČEK, Pavel a kolektiv: V obecném zájmu. Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749–2014. Svazek I / 1749–1938. Academia / Ústav pro českou literaturu AV ČR, Praha 2015, s. 759–774.
- PEHR, Michal – ŠEBEK, Jaroslav: Československo a Svatý stolec. Od nepřátelství ke spolupráci (1918–1928). I. Úvodní studie. MÚA AV ČR, Praha 2012.
- PEHR, Michal: Katolická církev, úprava svátkového práva a Marmaggiho aféra v meziválečném Československu. Střed, roč. 7 (2015), č. 2, s. 89–113.
- PELC, Martin: K dějinám pojmu „sport“ v habsburské monarchii. Dějiny – teorie – kritika, roč. 13 (2016), č. 2, s. 237–252.
- PELC, Martin: Konstrukt sportu jako maskulinní domény: příklad alpinismu, in: PETRASOVÁ, Taťána – MACHALÍKOVÁ, Pavla (eds.): Tělo a tělesnost v české kultuře 19. století. Sborník příspěvků z 29. ročníku symposia k problematice 19. století, Plzeň, 26. – 28. února 2009. Academia, Praha 2010, s. 149–156.
- PELC, Martin: Počátky sázkových kanceláří v Československu v letech 1934–1936. Moderní dějiny, roč. 27 (2019), č. 2, s. 185–202.
- PELC, Martin: Pohorská jednota „Radhošť“ a Klub českých turistů. Problém vztahu regionu a centra. Acta historica Universitatis Silesianae Opaviensis. Slezská univerzita v Opavě, Opava 2008, s. 425–437.
- PELC, Martin: Rozhlasové reportáže Josefa Laufra z mistrovství světa ve fotbale 1934 a jejich ohlas v Československu. Acta Musei Nationalis Pragae. Historia, roč. 71 (2017), č. 1–2, s. 21–31.
- PELC, Martin: Sport a česká společnost do roku 1939. Osobnosti – instituce – reflexe. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2018.
- PELC, Martin: Struktury opavského sportu 1850–1938. Slezská univerzita v Opavě, Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě, Ústav historických věd, Opava 2009.

- PELC, Martin: Umění putovat. Dějiny německých turistických spolků v českých zemích. Matices moravská, Brno 2009.
- PERROT, Michelle – MARTIN-FUGIER, Anne: Burgeois Rituals, in: PERROT, Michelle (ed.): A History of Private Life. IV. From the Fires of Revolution to the Great War. The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge (Massachusetts), London (England) 1990, s. 261–338.
- POHUNEK, Jan: Konflikty českého trampingu. Historická sociologie, roč. 3 (2011), č. 2, s. 95–106.
- POKORNÝ, Jiří: Byrokraté v českých a rakouských dějinách, in: PETRASOVÁ, Taťána – LORENZOVÁ, Helena (eds.): Opomíjení a neoblíbení v české kultuře 19. století. Úředník a podnikatel. Sborník příspěvků z 26. plzeňského symposia k problematice 19. století, Plzeň 23.–25. 2. 2006. Koniasch Latin Press, Praha 2007, s. 76–81.
- POKORNÝ, Jiří: Knihovny jako centra komunikace, in: BLÁHOVÁ, Kateřina (ed.): Komunikace a izolace v české kultuře 19. století. Sborník příspěvků z 21. ročníku symposia k problematice 19. století, pořádaného 8.–10. března 2001 ve Státní vědecké knihovně v Plzni. KLP, Praha 2002, s. 197–203.
- POSLEDNÍKOVÁ, Jiřina: Paňouři, trampové a netrampové. Proměny české krajiny na konci 19. století a v prvních desetiletích 20. století v důsledku návratu městského obyvatelstva k „přírodě“. Diplomová práce, Fakulta humanitních studií, Univerzita Karlova v Praze, Praha 2010.
- POZDENA – TOMBERGER, Angelika: Die historische Entwicklung des Fremdenverkehrs im allgemeinen und die Entwicklung einzelner Fremdenverkehrsorte im ehemaligen österreichischen Küstenland, in: ROSNER, Willibald (Hrsg), Sommerfrische Aspekte eines Phänomens. Die Vorträge des dreizehnten Symposiums des Niederösterreichischen Instituts für Landeskunde, Reichenau an der Rax, 5.– 8. Juli 1993, Wien 1994, s. 42–44.
- PRIBYL, Herbert: Das Verbot der Sonntagsarbeit aus rechthistorischer Perspektive, in: WEILER, Rudolf (Hg): Der Tag des Herrn Kulturgeschichte des Sonntags. Böhlau Verlag, Wien/Köln/Weimar 1998, s. 187–223.
- PRŮCHA, Václav a kolektiv: Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918–1992, I. díl. Doplněk, Brno 2004.
- RÁKOSNÍK, Jakub – NOHA, Jiří: Kapitalismus na kolenou. Dopad velké hospodářské krize na evropskou společnost v letech 1929–1934. Auditorium, Praha 2012.
- RÁKOSNÍK, Jakub: Odvrácená tvář meziválečné prosperity. Nezaměstnanost v Československu 1918–1938. Karolinum, Praha 2008.
- RANDÁK, Jan – KRŠKO, Jan – MAREŠ, Jan – POHUNEK, Jan – ŠPRINGL, Jan: Putování za obzor. Tramping v české společnosti 1918–1989. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2020.
- RANDÁK, Jan: Jak psát dějiny trampingu? Studia Ethnologica Pragensia, roč. 8 (2017), č. 2, s. 51–67.
- RANDÁK, Jan: O politice těla a hegemonii měšťanského řádu. Acta Musei nationalis Pragae – Historia. roč. 71 (2017), č. 1–2, s. 4–11.
- RICCI, Steven: Cinema and Fascism. Italian Film and Society 1922–1943. University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London 2008.
- RIESMAN, David: Osamělý dav. Studie o změnách amerického charakteru. 2. vydání, (zkrácené a revidované). Kalich, Praha 2007.
- ROBERTS, Kenneth Lewis: Leisure. Longman, London 1970.
- ROGERS, Carl: Být sám sebou. Portál, Praha 2015.
- ROKOSKÝ, Jaroslav: Selské jízdy v éře první republiky, in: HARNA, Josef – RAŠTICOVÁ, Blanka (eds.): Agrární strana a její zájmové, družstevní a peněžní organizace. Slovákcké muzeum v Uherském Hradišti, Uherské Hradiště 2010, s. 197–204.

- ROSE, Jonathan: *The Intellectual Life of The British Working Classes*. Second edition. Yale University Press, New Haven / London 2010.
- ROSSITER, Adrian: *Popular Front Economic Policy and the Matignon Negotiations*. *The Historical Journal*, roč. 30, č. 3 (1987), s. 663–684.
- RUDISCHHAUSER, Sabine: *From the 8-Hour Day to the 40-Hour Week. Legitimization Discourses of Labour Legislation between the Wars in France and Belgium*. *Politics and Governance*, Volume 5 (2017), Issue 1, p. 6–14.
- RUNSTEDTLER, Theresa: *Jack Johnson, Rebel sojourner. Boxing in the Shadow of the Global Color Line*. University of California Press, Berkeley 2012.
- RUSSELL, Bertrand: *Boj o štěstí*. Orbis, Praha 1931.
- RŮŽIČKA, Jan: *Maloměšťáci s otevřenou myslí. Obecní reprezentace Bučovic a Slavkova (1850–1914)*. Matice moravská, Brno 2016.
- Rychlé šípy v biografu, in: NOVÁK, Jaroslav (ed.): *Zlaté údolí. (příběhy ze starých časopisů)*. Blok, Brno 1991, s. 142.
- ŘEHÁČEK, Karel: *Plzeňské kino Elektra (1912–1949)*. *Západočeský historický sborník*, roč. 6, Státní oblastní archiv v Plzni, Plzeň 2000, s. 191–209.
- SADVOSS, Cornel: *A Game of Two Halves. Football Fandom, Television and Globalisation*. Routledge, London/New York 2003.
- SECKÁ, Milena: *Exotika v knihovně Náprstkova muzea aneb Celý svět na stereoskopech*, in: BLÁHOVÁ, Kateřina – PETRBOK, Václav (eds.): *Cizí, jiné, exotické v české kultuře 19. století. Sborník příspěvků z 27. ročníku symposia k problematice 19. století, Plzeň 22.–24. února 2007*. Academia, Praha 2008, s. 87–90.
- SECKÁ, Milena: *Nedělní dýchánky pro dělné ženy a dívky všech oborů*, in: BAHENSKÁ, Marie – MALÍNSKÁ, Jana (eds.): *Ženy a politika (1890–1938)*. Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i., Praha 2014.
- SEDLÁK, Jan: *Slavné brněnské vily. Foibos, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně, Muzeum města Brna, Praha, Brno 2006*.
- SEKOT, Aleš: *Sociologie sportu*. Masarykova univerzita, Paido, Brno 2006.
- SELUCKÝ, Radoslav: *Člověk a jeho volný čas. Pokus o ekonomickou formulaci problému*. Československý spisovatel, Praha 1966.
- SHARMA, Avi: *Wilhelmine nature. Natural lifestyle and practical politics in the German Life-reform movement (1890–1914)*. *Social history*, roč 37 (2012), č. 1, p. 36–54.
- SCHAMA, Simon: *Krajina a paměť*. Argo, Dokořán, Praha 2007.
- SCHEUFLER, Vladimír: *Pražské děti*, in: *Etnografie pražského dělnictva. Svazek II. Ústav pro etnografii a folkloristiku ČSAV, Praha 1975, s. 1–59*.
- SCHOLES, Jeffrey – SASSOWER, Raphael: *Religion and Sport in American Culture*. Routledge, New York 2014.
- SLABOCH, Ivan: *Veslařský klub blesk 1879–2009*. Veslařský klub Blesk, Praha 2009.
- SLABOVÁ, Markéta: *„Kdo si v létě nesušil ovoce a houby, bude v zimě sušit hubu.“ Strava a stravování ve válečných letech 1914–1918*, in: JEDLIČKOVÁ, Blanka – LENDEROVÁ, Milena – KOUBA, Miroslav – ŘÍHA, Ivo (eds.): *Krajiny prostřených i prázdných stolů. I. Evropská gastronomie v proměnách staletí*. Univerzita Pardubice, Pardubice – Polabiny 2016, s. 207–226.
- SLEPIČKA, Pavel – HOŠEK, Václav – HÁTLOVÁ, Běla: *Psychologie sportu*. Karolinum, Praha 2006.
- SLEPIČKA, Pavel: *Divácká reflexe sportu*. Karolinum, Praha 2010.
- SLEPIČKOVÁ, Irena: *Sport a volný čas*. Karolinum, Praha 2000.
- SMLSAL, Jiří: *Kamarádi, astracháni a pad'ouři. Reprezentace trampingu v časopise Tramp*. *Studia Ethnologica Pragensia*, roč. 8 (2017), č. 2, s. 79–133.

- SPALDING, Roger – BROWN, Alyson (Ed.): Entertainment, Leisure and Identities. Cambridge Scholars Publishing, Newcastle 2007.
- SPODE, Hasso: Wie die Deutschen „Reiseweltmeister“ wurden. Eine Einführung in die Tourismusgeschichte. Landeszentrale für politische Bildung Thüringen, Erfurt 2003.
- STARCOVÁ, Marcela: Formování elit v obchodu s potravinami v Praze ve dvacátých letech 20. století, in: ŠTAIF, Jiří (ed.): Moderní podnikatelské elity – metody a perspektivy bádání. Dokořán, Praha 2007, s. 373–386.
- STIBRAL, Karel – BINKA, Bohuslav: Reflexe Ruskinova díla v Čechách, in: STIBRAL, Karel – BINKA, Bohuslav – JOHANISOVÁ, Nad'a: John Ruskin a příroda. Dokořán, Praha 2011.
- STIBRAL, Karel: Proč je příroda krásná? Estetické vnímání přírody v novověku. Dokořán, Praha 2005.
- SVOBODOVÁ, Jiřina – SCHEUFLER, Vladimír: Rodina a rodinný život pražského dělnictva, in: ROBEK, Antonín – MORAVCOVÁ, Mirjam – ŠTASTNÁ, Jarmila (ed.): Stará dělnická Praha. Život a kultura pražských dělníků 1848–1939. Academia, Praha 1981, s. 126.
- ŠABEK, Jiří: Komediantsví a cirkusy mezi tradicí a modernitou na příkladu vybraných pramenů fondu Policejní ředitelství Praha. Paginae historiae. Sborník Národního archivu, roč. 26 (2018), č. 1, s. 102–117.
- ŠÁLEK, Zdeněk: Slavné nohy. Českoslovenští fotbaloví reprezentanti. Práce, Praha 1980.
- ŠANTORA, Roman (ed): Skautské století. Dobrodružný příběh 100 let českého skautingu. Junák – svaz skautů a skautek ČR, Tiskové distribuční centrum, Mladá fronta, Praha 2012.
- ŠEVEČEK, Ondřej: Zrození Baťovy průmyslové metropole. Továrna, městský prostor a společnost ve Zlíně v letech 1900–1938. Bohumír Němec–VEDUTA, Ostravská univerzita v Ostravě, České Budějovice, Ostrava 2009.
- ŠIMA, Karel: Kultura českých národních festivit v 60.– 80. letech 19. století. Disertační práce, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, Praha 2009.
- ŠIMŮNEK, Michal V.: Autoklub Aesculap ČSR. Ke vzniku stavovského spolku československých lékařů-automobilistů, 1930–1932, in: ŠALANDA, Bohuslav – ŠTEMBERK, Jan a kolektiv: České století motorismu I. Kulturní roviny českého motorismu. Karolinum, Praha 2019, s. 162–177.
- ŠLAPETA, Vladimír – ZATLOUKAL, Pavel (eds.): Slavné vily Čech, Moravy a Slezska. FOIBOS, Praha 2010, s. 268–275.
- ŠOUKAL, Jiří – VANČUROVÁ, Silvie: Cestování Čechů na jihoslovenské pobřeží ve dvacátých letech 20. století. Historická sociologie, roč. 6 (2014), č. 2, s. 63–78.
- ŠOUKAL, Jiří: Prázdninové osady v době první republiky. Kuděj, roč. 16 (2015), č. 1–2, s. 53–73.
- ŠOUKAL, Jiří: Slasti a strasti letních bytů. Život na letních bytech a v letních vilách v éře první republiky. Academia, Praha 2016.
- ŠOUKAL, Jiří: Univerzitní profesori na letním bytě v první polovině 20. století. Historická geografie, roč. 44 (2018), č. 2, s. 195–216.
- ŠOUŠA, Jiří: Vývoj právní úpravy státních civilních úředníků od 18. století do roku 1938 v českých zemích. Disertační práce. Právnická fakulta, Univerzita Karlova v Praze, Praha 2011.
- ŠTÁBLA, Zdeněk: Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896–1945. Svazek 2. Čs. Filmový ústav, Praha 1988–1990.
- ŠTEMBERK, Jan: Automobilista v zajetí reality. Vývoj pravidel silničního provozu v českých zemích v první polovině 20. století. Karolinum, Praha 2008, s. 21–22.
- ŠTEMBERK, Jan: Dělnická turistika v meziválečném Československu. Časopis Národního muzea, řada historická, roč. 183 (2014), č. 3–4, s. 55–64.

- ŠTEMBERK, Jan: Fenomén cestovního ruchu. Možnosti a limity cestovního ruchu v meziválečném Československu. Nová tiskárna Pelhřimov, spol. s. r. o./Vysoká škola obchodní v Praze, Praha 2009.
- ŠTEMBERK, Jan: Pěšky, na lyžích, na kole, lodí či autem. K dějinám československé turistiky v letech 1945–1968. Nová tiskárna Pelhřimov, Pelhřimov, 2017.
- ŠTEMBERK, Jan: První spolek českých alpinistů. Češka podružnica Slovenskega planinskega društva, in: GAŠPARIČ, Jure – KUBŮ, Eduard – LAZAREVIČ, Žarko – ŠOUŠA, Jiří (eds.): Češi a Slovinci v moderní době. Politika - společnost - hospodářství - kultura = Slovenci in Čehi v dobi moderne: politika - družba - gospodarstvo - kultura / Nová tiskárna Pelhřimov - Institut za novejšo zgodovino, Praha/Ljubljana 2010 s. 205-226.
- ŠTEMBERK, Jan: Volný čas jako faktor limitující rozvoj cestovního ruchu. (Nástin právního vývoje v českých zemích). Cestování včera a dnes. Revue pro průvodce a pracovníky cestovního ruchu, roč. 2, č. 3, s. 52–59.
- ŠTUMBAUER, Petr: Historie kanoistického závodu České Budějovice – Praha. Bakalářská práce. Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, České Budějovice 2015.
- ŠVÁCHA, Rostislav (ed.): Naprej! Česká sportovní architektura 1567–2012. Prostor, Praha 2012.
- ŠVÁCHA, Rostislav: Od moderny k funkcionalismu. Proměny pražské architektury první poloviny dvacátého století. 2. vydání (poprvé 1985). Victoria Publishing, Praha 1995.
- TABERY, Karel: Česká recepcce filmových plakátů ve dvacátých letech, in: Český filmový plakát 20. století. Red. Marta Sylvestrová. Moravská galerie / Exlibris, Praha / Brno 2004.
- TAYLOR, Charles: Etika autenticity. (poprvé vyšlo anglicky, 1992). Filosofia, Praha 2001.
- TĚŠÍNSKÁ, Emilie – SCHWIPPEL, Jindřich: Masarykova akademie práce, in: MÍŠKOVÁ, Alena – FRANC Martin – KOSTLÁN, Antonín (eds.): Bohemia docta. K historickým kořenům vědy v českých zemích. Academia Praha 2010, s. 286–331.
- THOMPSON, Christopher S.: Bicycling, Class and Politics of Leisure, in: KOSHAR, Rudy (ed.): Histories of Leisure. Berg, Oxford / New York 2002, p. 131–146.
- THOREAU, Henry David: Walden, či, Život v lesích. 2. vydání (česky poprvé 1902). B. Z. Nekovařík, Praha 1924.
- TINKOVÁ, Daniela: Historie jako „aplikovaná psychologie“. K pozitivismu a historickému skepticizmu Hippolyta Taina a jeho ohlasu v českém prostředí, in: HANUŠ, Jiří – VLČEK, Radomír (eds.): Historik v proměnách doby a prostředí 19. století. Matice moravská pro Historický ústav AV ČR a pro Výzkumné středisko pro dějiny střední Evropy, Brno 2007, s. 57–81.
- TLUSTÝ, Tomáš – ŠTUMBAUER, Jan: Tělesná výchova a sport v organizacích YMCA a YWCA v meziválečném Československu. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, České Budějovice 2013.
- TLUSTÝ, Tomáš: Tělesná výchova a sport v organizacích YMCA a YWCA v meziválečném Československu. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, České Budějovice 2013.
- TRAPL, Miloš – KONEČNÝ, Karel – MAREK, Pavel: Politik dobré vůle. Život a dílo msgr. Jana Šrámka. Vyšehrad, Praha 2013.
- TRÁVNÍČEK, Jiří: Česká čtenářská republika. Generace, fenomény, životopisy. Host/ Ústav pro českou literaturu AV ČR, Brno / Praha 2017.
- TRNKA, Jan: Český Filmový archiv 1943–1993. Institucionální vývoj a problémy praxe. Národní filmový archiv, Praha 2018.
- TVARDKOVÁ, Veronika – ROLFOVÁ, Eliška: Zahrádkové osady v Evropě i u nás: Historie zahrádkových osad, in: GIBAS, Petr – MATĚJOVSKÁ, Lucie – NOVÁK, Arnošt – ROLFOVÁ, Eliška – TVARDKOVÁ, Veronika – VALEŠOVÁ, Irena – VESELÝ, Martin: Zahrádkové osady: Stíny minulosti, nebo záblesky budoucnosti? Egmont, Fakulta

humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, katedra sociální a kulturní ekologie, Praha 2013, s. 29–45.

URBANOVÁ, Eva – URGOŠÍKOVÁ, Blažena: Český hraný film I. 1898–1930, Národní filmový archiv, Praha 1995, s. 59.

URGOŠÍKOVÁ, Blažena: Němá éra českého filmu 1895–1930, in: Český filmový plakát 20. století. Red. Marta Sylvestrová. Moravská galerie / Exlibris, Praha / Brno 2004, s. 69–76.

URLICH, Petr – ŠLAPETA, Vladimír – KRÍŽKOVÁ, Alena: Slavné vily Prahy 6. Osada Baba 1932–1936. Foibos Books, Praha 2013.

VACKOVÁ, Barbora: Idea bydlení za městem a koncept zahradního města, in: Martin OUŘEDNÍČEK – Petra ŠPAČKOVÁ – Jakub NOVÁK (eds.): Sub urbs: krajina, sídla a lidé. Academia, Praha 2013, s. 37–60.

VÁGNER, Jiří: Trampské osady – specifický prvek rekreační krajiny v zázemí českých měst, in: BLAŽKOVÁ, Tereza – FIALOVÁ, Dana – MATOUŠEK, Václav (eds.): Individuální a masová rekreace v okolí velkých industriálních měst v 19. – 21. století. Togga, Praha 2014, s. 63–82.

VALJENT, Zdeněk: Sport na ČVUT kdysi a dnes. Česká technika – Nakladatelství ČVUT, Praha 2012.

VEBLEN, Thostein: Teorie zahálčivé třídy. Sociologické nakladatelství, Praha 1999.

VEČERKOVÁ, Eva: Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře. Vyšehrad, Praha 2015.

VIEWEGH, Josef: Fantazie. Teoretická studie. Academia, Praha 1986.

VOHLÍDKA, Václav: Trampové 20. a 30. let, in: České dělnictvo III. Společenský život v dělnických organizacích a spolcích (seminář 24. 6. 1986 – FF UK Praha). Zpravodaj koordinované sítě vědeckých informací pro etnografii a folkloristiku. Oddělní etnografie dělnictva, Praha 1988, s. 134–173.

VOSTŘEL, Martin: Spolkový život v Lounech v letech 1860–1914. Oblastní muzeum v Lounech, Louny 2017.

VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla: Jak se žilo za časů Františka Josefa I. Svoboda, Praha 1996.

VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla: Z moci úřední. Úřady a úředníci za vlády Františka Josefa I. Český časopis historický, roč. 92 (1994), č. 3, s. 460–476.

VUKONIĆ, Boris: Povijest hrvatskog turizma. Prometej, Zagreb 2005.

VYSKOČIL, Aleš: C. k. úředník v československých službách. Časopis Matice moravské, roč. 125 (2006), č. 2, s. 425–459.

VYSKOČIL, Aleš: C. k. úředník ve zlatém věku jistoty. Historický ústav, Praha 2009.

WAIC, Marek – KÖSSL, Jiří: Český tramping 1918–1945. Práh, Ruch, Praha, Liberec 1992.

WAIC, Marek: Svaz lyžařů republiky Československé a Hlavní svaz německých zimních sportovních spolků, in: WAIC, Marek (ed.): Češi a Němci ve světě tělovýchovy a sportu. Die Deutschen und Tschechen in der Welt des Turnens und des Sports. Karolinum, Praha 2004, s. 229–245.

WAIC, Marek: Tělesná výchova a sport v politickém životě meziválečného Československa. Národohospodářský ústav Josefa Hlávky. Praha, 2016.

WAIC, Marek: Tělovýchova a sport ve službách české národní emancipace. Karolinum, Praha 2013.

WEBER, Eugen: France. Fin de Siècle. The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge (Massachusetts), London (Great Britain) 1986, p. 177–194.

WOMACK, Mari: Symbols and Meaning. A Concise Introduction. AltaMira Press, Lanham 2005.

ZAORÁLEK, Jaroslav: Lidová rčení. Fr. Borový, Praha 1947.

ŽIŽKOVÁ, Radka: Neděle v Praze na počátku 20. století. Diplomová práce. FF UK v Praze, Praha 1997.

Publikační činnost Jiřího Šoukala

Články:

Šoukal, Jiří: Chataření a chalupaření v období 50. a 60. let. Jiří Šoukal. In: Studie a zprávy. Historický sborník pražského okolí. Roč. 1, (2011) s. 55-69.

ŠOUKAL, Jiří: The Phenomenon of Summer Flats. Prager wirtschafts- und sozialhistorische Mitteilungen. = Prague Economic and Social History Papers. Praha : Institut für Wirtschafts- und Sozialgeschichte sv. 15, (2012), s. 61–71.

ŠOUKAL, Jiří – VANČUROVÁ, Silvie: Cestování Čechů na jihoslovanské pobřeží ve dvacátých letech 20. století. Historická sociologie, roč. 6 (2014), č. 2, s. 63–78.

ŠOUKAL, Jiří: Prázdninové osady v době první republiky. Kuděj, roč. 16 (2015), č. 1–2, s. 53–73.

ŠOUKAL, Jiří: Vysoké školy proti centralizaci vědy?: vztah ČSAV a Přírodovědecké fakulty UK v Praze na pozadí chemického výzkumu v 50. a 60. letech 20. století. Práce z dějin Akademie věd, roč. 7, č. 2 (2015), s. 193-205.

ŠOUKAL, Jiří: Mezi resortem a ČSAV. Vznik Hornického ústavu ČSAV. Práce z dějin Akademie věd, roč. 9, č. 2 (2017), s. 19-40.

ŠOUKAL, Jiří: Univerzitní profesori na letním bytě v první polovině 20. století. Historická geografie, roč. 44 (2018), č. 2, s. 195–216.

Vlastní knihy

ŠOUKAL, Jiří: Slasti a strasti letních bytů. Život na letních bytech a v letních vilách v éře první republiky. Academia, Praha 2016.

Knihy s více autory:

DVOŘÁČKOVÁ, Věra – MÁDLOVÁ, Vlasta – ŠOUKAL, Jiří: Věda pod Rokoskou. Dějiny Ústavu struktury a mechaniky hornin AV ČR a jeho předchůdců. Praha, Masarykův ústav a Archiv AV ČR, Ústav struktury a mechaniky hornin AV ČR, 2018.

Kapitoly v knihách:

ŠOUKAL, Jiří: Dovolená na letním bytě, in: ŠTEMBERK, Jan a kolektiv: Kapitoly z dějin cestovního ruchu. Nová tiskárna Pelhřimov, Katedra společenských věd Vysoké školy obchodní v Praze, Pelhřimov 2012, s. 115–131.

ŠOUKAL, Jiří – MÁDROVÁ, Kamila – DVOŘÁČKOVÁ, Věra: Výzkumný a zkušební ústav hmot a konstrukcí stavebních v první Československé republice, in: DVOŘÁČKOVÁ,

Věra a kolektiv: Stavbám na kloub. Stoleté dějiny Ústavu teoretické a aplikované mechaniky. ÚTAM AV ČR, MÚA AV ČR, Praha 2021, s. 13–44.

ŠOUKAL, Jiří – MÁDROVÁ, Kamila: Výzkumný a zkušební ústav hmot a konstrukcí stavebních za druhé světové války, in: DVOŘÁČKOVÁ, Věra a kolektiv: Stavbám na kloub. Stoleté dějiny Ústavu teoretické a aplikované mechaniky. ÚTAM AV ČR, MÚA AV ČR, Praha 2021, s. 45–68.

ŠOUKAL, Jiří: Vilém Laufberger, in: FRANC, Martin – DVOŘÁČKOVÁ, Věra a kolektiv: Dějiny Československé akademie věd I (1952–1962). Praha, Academia 2019, s. 259–268.

ŠOUKAL, Jiří: Nakladatelství ČSAV, in: FRANC, Martin – DVOŘÁČKOVÁ, Věra a kolektiv: Dějiny Československé akademie věd I (1952–1962). Praha, Academia 2019, s. 638–653.

ŠOUKAL, Jiří: Základní knihovna ČSAV, in: FRANC, Martin – DVOŘÁČKOVÁ, Věra a kolektiv: Dějiny Československé akademie věd I (1952–1962). Praha, Academia 2019, s. 674–683.